

Podsumowanie konsultacji opisu kwalifikacji “Kreowanie sytuacji edukacyjnych”

Przeprowadzonych w ramach zamówienia nr 29/2020

Część 1. Analiza kwalifikacji – tabela szczegółowa

Lp.	Wybrane pole wniosku	Zapis budzący wątpliwość wraz z propozycją zmiany (recenzenci)	Uwaga – uzasadnienie (recenzenci)	Odniesienie się do uwag (zespół ekspercki)
1.	Nazwa kwalifikacji	Recenzent 1 Brak uwag.		
		Recenzent 2 Brak uwag.		
2	Krótką charakterystykę kwalifikacji oraz orientacyjny koszt uzyskania dokumentu potwierdzającego otrzymanie danej kwalifikacji	Recenzent 1 W swojej pracy opiera się na nowym paradygmacie edukacyjnym, uwzględniającym wiedzę o tym, jak się uczymy i jak działa mózg. Propozycja zmiany: W swojej pracy opiera się na nowym podejściu do procesów	Nowy paradygmat edukacyjny oznaczałby nowy zbiór ogólnych założeń koniecznych do zdefiniowania edukacji, stanowiących punkt wyjścia badań nad nią oraz budowania jej teorii. Biorąc pod uwagę kontekst opisu nie mamy do czynienia z nowym paradygmatem edukacyjnym	Przychylamy się do uwagi i przyjmujemy propozycję zastąpienia pojęcia “nowy paradygmat edukacyjny” sformułowaniem “nowe podejście do procesu edukacyjnego”. Dziękujemy za uwagę, jednak nie zgadzamy się z

		edukacyjnych, uwzględniając wiedzę o tym, jak się uczymy i jak działa mózg. To także atrakcyjna oferta dla pracujących na stanowiskach menedżerskich związanych z pełnieniem roli lidera zmiany/rozwoju zespołów ludzkich. Propozycja zmiany: wykreślić zapis Proponowana orientacyjny koszt uzyskania dokumentu potwierdzającego otrzymanie danej kwalifikacji wydaje się zdecydowanie za wysoki. Propozycja zmiany: 3000	tylko nowym podejściem do procesu edukacyjnego. Stwierdzenie, że kwalifikacja będzie stanowiła atrakcyjną ofertę dla wybranej grupy menedżerów budzi wątpliwość. Do kompetencji menedżerskich związanych z pełnieniem roli lidera zmiany/rozwoju zespołów ludzkich nie należy kreowanie sytuacji edukacyjnych. A wykonywane przez nich zadania zawodowe nie są związane z procesami edukacyjnymi. Koszt orientacyjny wysokości opłaty za przeprowadzenie walidacji i wystawienie dokumentu potwierdzającego otrzymanie danej kwalifikacji jest zdecydowanie za wysoki. Nie ma podstaw do zawyżania kwoty dla takiej kwalifikacji. Przeprowadzenie walidacji nie będzie wymagało specjalistycznego oprogramowania czy też drogiego wyposażenia. Proponowana zmiana uwzględnia jednak koszty wysoko wykwalifikowanych	wyrażoną w niej myślą. W naszym przekonaniu w wielu rolach menedżerskich wspieranie pracowników w rozwoju, także poprzez kreowanie sytuacji edukacyjnych, odgrywa bardzo istotną rolę i jest czynnikiem sukcesu w realizacji zadań zawodowych. Zaproponowana kwota jest kwotą orientacyjną, która finalnie nie pojawia się w opisie kwalifikacji włączonej i zamieszczonej w ZRK. W naszej intencji podkreśla ona znaczenie jakości procesu walidacji, której koszty mogą być relatywnie wysokie. Rzeczywiste koszty rynkowe mogą być zróżnicowane i ukształtować się na niższym poziomie.
--	--	---	--	--

			asesorów.	
		Recenzent 2 1. Rozwijająca się prężnie psychoneurologia pokazuje, że bazą uczenia się są złożone procesy sieci neuronalnej, obejmujące zawsze aktywność wielu struktur mózgu, a nie tylko pamięci, czy logicznego rozumowania. Jego bazą jest neuroplastyczność (opisana przez Miriam Boleyn-Fitzgerald „Obrazy naszego umysłu”, Wyd. Sonia Draga, 2010), umożliwiająca świadome, całościowe uczenie się, rozwijanie kompetencji, poznawanie siebie i świata. Kwestia ta została również dostrzeżona przez OECD, które 23 listopada 1999 roku powołało do życia projekt: „Learning sciences and brain research: Potencjal implications for education policies and practices. Na jego podstawie rozpoznano istotny związek badań nad mózgiem a edukacją i koniecznością ich większego powiązania (więcej - http://www.oecd.org/education/cer	1. Autorzy opisu kwalifikacji próbują uzasadnić potrzebę stosowania metody sytuacji edukacyjnych przez odwołanie do neuropsychologii. Nie wydaje się to trafne na obecnym stanie wiedzy o mózgu. Zjawisko neuroplastyczności jest interpretowane w kategoriach wyjaśniania procesów pamięciowych, ale nie wiem jak to zjawisko się ma do projektowania i wykorzystywania metody sytuacji edukacyjnych. Wnioski z projektu, na który powołują się autorzy, także są bardzo ostrożne.	Uznajemy, że warto wziąć pod uwagę wątpliwości recenzenta i dokonaliśmy częściowej korekty opisu zastępując pojęcie „psychoneurologia” określeniem „wiedza o mózgu i umyśle”.

		i/) . 2. Takie rozumienie procesu uczenia się stoi w sprzeczności z powszechnym paradygmatem edukacyjnym bazującym na przekonaniu, że istotą uczenia się jest efektywne zapamiętywanie opracowanego zbioru informacji sprawdzane przy pomocy testów. W tym tradycyjnym modelu nauczyciel podaje informacje, które uczeń „ma opanować”. 3. Orientacyjny koszt uzyskania certyfikatu: 5000,00 zł	2. Nie jest to powszechny paradygmat edukacyjny, raczej praktyka stosowana przez nieudolnych nauczycieli. Tym bardziej uzasadnione jest upowszechnianie aktywnych, motywujących i przyjaznych metod pracy. Metoda sytuacji edukacyjnych nie jest rewolucją, jest znana od bardzo dawna (posługują się nią choćby wspomniane przez autorów szkoły Montessori, ale postulaty dotyczące tego typu uczenia były bardzo mocno stawiane co najmniej od stu lat) 3. Cena za uznanie dokumentu potwierdzającego kwalifikację jest moim zdaniem wysoka. Część kwoty może uzasadniać konieczność opłacenia pracy doradcy i komisji.	Dziękujemy za uwagę i zgadzamy się, że określenie „powszechny” nie jest trafne. Dokonałmy zatem odpowiedniej modyfikacji tego elementu opisu. W naszym przekonaniu takie podejście do edukacji jest, niestety, wciąż dominujące, ale nie można tego uzasadniać nieudolnością nauczycieli, ale także brakiem sprzyjających zmian warunków systemowych i regulacyjnych. Zwracamy także uwagę, że opisując kwalifikację nie traktujemy kreowania sytuacji edukacyjnych li tylko jako metody a raczej jako całościowe podejście do procesu edukacji i tworzenia sytuacji edukacyjnej. Zaproponowana kwota jest kwotą orientacyjną, która finalnie nie pojawia się w opisie kwalifikacji włączonej i zamieszczonej w ZRK. W intencji autorów podkreśla ona znaczenie jakości procesu walidacji, której koszty mogą być relatywnie wysokie. Rzeczywiste koszty rynkowe mogą być zróżnicowane i ukształtować się na niższym poziomie.
3.	Grupy osób, które mogą być zainteresowane uzyskaniem kwalifikacji	Recenzent 1 Dużą i specyficzną grupą odbiorców mogą też być animatorzy, menedżerowie rozwoju, zmiany, HR - liderzy, którzy w swoim stylu	j.w . Do kompetencji menedżerskich związanych z pełnieniem roli lidera zmiany/rozwój zespołów ludzkich nie należy kreowanie sytuacji edukacyjnych. A wykonywane przez nich zadania	Dziękujemy za uwagę, jednak nie zgadzamy się z wyrażoną w niej myślą. W najnowszej literaturze z zakresu zarządzania podkreślone jest, że rola menedżera w dużej mierze obejmuje wspieranie pracowników w rozwoju. Kreowanie sytuacji edukacyjnych przez menedżerów odgrywa bardzo istotną rolę i jest jednym z czynników sukcesu w

		przewodzenia (zarządzania) stawiają na wspieranie rozwoju swoich współpracowników i angażują się osobiście w proces wsparcia. Proponowana zmiana: Dużą i specyficzną grupą odbiorców mogą też być animatorzy.	zawodowe nie są związane z procesami edukacyjnymi. W związku z tym zaproponowano wykreślenie z podanej grupy osób menedżerów.	realizacji zadań zawodowych. Jednakże uwaga recenzenta skłoniła nas do korekty redakcyjnej opisu w następujący sposób: "Dużą i specyficzną grupą odbiorców mogą też być animatorzy rozwoju i zmiany, a więc także menedżerowie, w tym HR - liderzy, którzy w swoim stylu przewodzenia (zarządzania) stawiają na wspieranie rozwoju swoich współpracowników i angażują się osobiście w proces wsparcia."
		Recenzent 2 Brak uwag.		
4.	Wymagane kwalifikacje poprzedzające	Recenzent 1 Bez uwag.		
		Recenzent 2 Brak uwag.		
5.	W razie potrzeby warunki, jakie musi spełniać osoba przystępująca do walidacji:	Recenzent 1 b) Rekomendację od osoby, która sama posiada ww. kwalifikację lub inne potwierdzenie kompetencji w zakresie wspierania innych w procesie uczenia się; Proponowana zmiana: Skreślić	Zapis niejasny. Niezrozumiałe jest, jakie znaczenie będą miały rekomendacje od osoby, która sama posiada ww. kwalifikację jeżeli np. osoba ta nie będzie wcześniej pracowała/współpracowała z kandydatem. Alternatywa polegająca na innym potwierdzeniu kompetencji w zakresie wspierania innych w procesie uczenia się jest nieprecyzyjna. Zapis ten	Komentarz recenzenta skłonił nas do uzupełnienia i doprecyzowania opisu w tej części. Nie uwzględniamy jednak sugestii usunięcia tego wymogu i wyjaśniamy: Funkcją rekomendacji, jako jednego z wymogów dopuszczenia do walidacji jest dla nas zapewnienie komisji walidacyjnej informacji dodatkowej o kandydacie, w tym potwierdzenia, że jego działalność i dorobek są znane komuś kto sam reprezentuje kompetencje i doświadczenie w tym zakresie. Mamy świadomość nieprecyzyjności zapisu, ale posłużenie się zamkniętym katalogiem

			powinien być zamkniętym katalogiem doprecyzującym co oznacza zwrot innym potwierdzeniu. W związku z powyższą argumentacją proponuje się skreślenie punktu b)	spowodowałoby nieuzasadnione utrudnienie dostępu do kwalifikacji. Ten wymóg ma jedynie ograniczyć przypadkowe aplikacje i wzmocnić wiarygodność aplikanta. A co najważniejsze – ma charakter kryterium dostępu, a nie kryterium jakościowego – rekomendacja nie jest elementem samego procesu walidacji i w żaden sposób nie wyręcza komisji walidacyjnej.
		Recenzent 2 Brak uwag.		
6.	Zapotrzebowanie na kwalifikację	Recenzent 1 znalazły oparcie w nowej fali badań nad mózgiem Propozycja: Znalazły oparcie w nowych badaniach nad mózgiem bazują na różnych podejściach opartych na tym nowym paradygmacie edukacyjnym Propozycja: bazują na różnych podejściach Tak rozumiany zbiór osób, które w swoim działaniu powinny - możliwie najszerzej – rozumieć i stosować opisane podejście do procesu uczenia się, możemy liczyć w setkach tysięcy.	Sformułowanie „fala badań” to język potoczny. Wymaga zmiany Proponuje się skreślenie części zdania. Wynika to z wcześniejszej uwagi dotyczącej nowego paradygmatu edukacyjnego Zapis bardzo nieprecyzyjny. Należałoby podać dane ilościowe razem ze źródłami. Dopiero kalkulacja oparta na liczbach stanowi właściwe uzasadnienie zapotrzebowania na kwalifikację.	Przychylamy się do uwagi recenzenta i proponujemy zmianę pojęcia “nowa fala” na “najnowsze badania”. Zgodnie z wcześniej uwzględnioną sugestią recenzenta, także i tutaj propozycja korekty została przyjęta. Sugestia została przyjęta i opis w tej części uzupełniony, choć dane dotyczące edukacji poza systemem oświaty, a w szczególności zbioru animatorów rozwoju i zmiany mogą mieć charakter szacunkowy. Jednocześnie podkreślamy, że liczebność potencjalnego zbioru interesariuszy, nie wyraża, przynajmniej w początkowym okresie, faktycznego popytu na kwalifikację. W naszym przekonaniu włączenie kwalifikacji może mieć duże znaczenie w procesie upowszechniania nowego podejścia do edukacji i stopniowo przyczynić się do wzrostu

				zapotrzebowania na tę i inne podobne kwalifikacje.
		Recenzent 2 Brak uwag.		
7.	Odniesienie do kwalifikacji o zbliżonym charakterze oraz wskazanie kwalifikacji ujętych w ZRK zawierających wspólne zestawy efektów uczenia się	Recenzent 1 Bez uwag.		
		Recenzent 2 Brak uwag.		
8.	Typowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Recenzent 1 Kwalifikacja może być ważnym elementem rozwoju kompetencyjnego osób występujących w rolach edukatorów - trenerów, coachów, instruktorów, tutorów, doradców rozwojowych i ekspertów dziedzinowych dzielących się wiedzą i doświadczeniem, a także menedżerów rozwoju, zmiany, HR - liderów, którzy w swoim stylu przewodzenia (zarządzania) stawiają na wspieranie rozwoju swoich współpracowników i angażują się osobiście w proces	Proponowane sformułowanie „osób w rolach” jest niezrozumiałe i niepotrzebne. Dlatego proponuje się wykreślenie tej części tekstu. Proponuje się także wykreślenie nieprecyzyjnego zapisu dotyczącego ekspertów dziedzinowych oraz części tekstu dotyczącego menedżerów (konsekwentnie zgodnie z wcześniejszymi uwagami). Uwaga dodatkowa: należałoby uzupełnić opis o podanie przykładowych miejsc pracy, w których będzie mogła pracować	Nie przyjmujemy tej propozycji i wyjaśniamy: Dynamika zmian społecznych i technologicznych we współczesnej gospodarce i życiu społecznym powoduje, że pojęcia „zawód” czy „stanowisko pracy” stają się coraz mniej użyteczne w opisywaniu naszej faktycznej aktywności zawodowej i społecznej. Dziś coraz częściej mamy do czynienia z przyjmowanymi rolami dzięki „kwalifikacjom” w rozumieniu ZSK, ich łączeniu i dużej wymienności w aktywności osób. To zjawisko stało się jedną z przesłanek tworzenia na świecie systemów kwalifikacji, a w Polsce ZSK. Uwzględnienie w opisie „ekspertów dziedzinowych” podkreśla kluczowe znaczenie dzielenia się wiedzą i doświadczeniem tych osób w procesie naszego rozwoju i uczenia się przez całe życie. Aktywność tych osób, realizowana zazwyczaj jako wtórna do głównych aktywności

		wsparcia. Propozycja zmiany: Kwalifikacja może być ważnym elementem rozwoju kompetencyjnego edukatorów - trenerów, coachów, instruktorów, tutorów, doradców rozwojowych, dzielących się wiedzą i doświadczeniem.	osoba, która uzyska kwalifikację.	zawodowych, wymaga wsparcia kwalifikacjami edukacyjnymi. Przykładowe kategorie miejsc pracy zostały w opisie uwzględnione wyczerpująco i nie wymagają uzupełnienia.
		Recenzent 2 Brak uwag.		
9.	Wymagania dotyczące walidacji i podmiotów przeprowadzających walidację	Recenzent 1 a) Dopuszcza się zastąpienie obserwacji czy superwizji analizą dostarczonego nagrania spełniającego następujące warunki: - obraz i dźwięk umożliwia w sposób ciągły obserwację zarówno pracy ubiegającego się, jak i uczących/uczącego się, - nagranie zostało sporządzone przy zachowaniu wymogów ochrony danych osobowych i wizerunku (zgoda uczestników procesu). Propozycja zmiany: Skreślić a) co najmniej 10-letni okres potwierdzonej aktywności zawodowej polegającej na kreowaniu sytuacji edukacyjnych,	Proponuje się skreślenie tego zapisu ze względu na to, że nagranie nie może stanowić materiału równego pod względem jakości i wartości obserwacji lub superwizji. Możliwe jest przywrócenie tego zapisu w sytuacji zaproponowania precyzyjnego zakresu określającego czas nagrania, jego zakres i min. standard techniczny nagrania Należy zwiększyć potwierdzonej ilości godzin prowadzenia zajęć. Przy zaproponowanym wymaganym co najmniej 10-	Nie akceptujemy tej uwagi i podkreślamy, że elastyczne podejście do dowodów jest konieczne, w szczególności w walidacji kwalifikacji zaawansowanych, złożonych, nie poddających się prostym miernikom. Dopuszczenie nagrania jest poszerzeniem możliwości i uwzględnienia wcześniejszego, utrwalonego dorobku kandydata. Dla tego dowodu sformułowano istotne warunki jego dopuszczenia. Całokształt oceny dowodu pod kątem jego wystarczalności i kompletności pozostaje w rękach komisji walidacyjnej i nie różni się de facto od takiej samej oceny dowodów w postaci obserwacji czy superwizji. Ciężar oceny leżącej po stronie komisji walidacyjnej był przesłanką postawienia wysokich wymagań formalnych i merytorycznych przed jej członkami. Nie podzielamy tej oceny i wyjaśniamy: Gdyby tę liczbę godzin rozpatrywać w oderwaniu od pozostałych kryteriów wymaganych łącznie, spostrzeżenie byłoby trafne. Ale w tym wypadku

		w tym co najmniej 1000 godzin prowadzenia zajęć; Propozycja zmiany: co najmniej 10-letni okres potwierdzonej aktywności zawodowej polegającej na kreowaniu sytuacji edukacyjnych, w tym co najmniej 5000 godzin prowadzenia zajęć b) co najmniej 5-letni okres, w tym minimum 200 godzin, potwierdzonej aktywności zawodowej w roli osoby wspierającej rozwój edukatorów w zakresie objętym kwalifikacją. Propozycja zmiany: Należy uzupełnić zapis o wyjaśnienie co oznacza wspieranie rozwoju edukatorów a) sali do spotkań bezpośrednich kandydata z komisją walidacyjną, wyposażonej w sprzęt i urządzenia do prowadzenia szkoleń, w tym umożliwiające odtwarzanie dźwięku i obrazu Propozycja zmiany: Określić standard min. w zakresie sprzętu i urządzeń do prowadzenia szkoleń.	letnim doświadczeniu 1000 godzin wydaje się być niewystarczające (średnio wypada po 100 godzin na rok, a to oznacza mniej niż 15 dni szkoleniowych). Opis warunku należy uzupełnić o dodatkowy zapis doprecyzowujący wsparcie rozwoju edukatorów Należy poszerzyć zapis o opis konkretnego sprzętu i urządzeń do prowadzenia szkoleń. Będzie to stanowiło wymóg minimalny do spełnienia przez IC.	oczekujemy spełnienia łącznie większej liczby wymogów, wśród których średnia liczba godzin wyrażająca intensywność prowadzenia zajęć nie jest najistotniejsza. Tak istotna zmiana progu liczbowego mogłaby natomiast ograniczyć grono potencjalnych członków komisji walidacyjnych, eliminując kompetentne osoby, które takiej intensywności realizowanych zajęć edukacyjnych nie osiągają. Nie przychylamy się do tej sugestii. Zapis wydaje się precyzyjny i wyczerpujący. Opis posługuje się pojęciami coraz powszechniej stosowanymi w edukacji (gdzie zachodzi proces wsparcia tych którzy się uczą i w ten sposób rozwijają). Obecne są one także w Sektorowej Ramie Kwalifikacji Usług Rozwojowych (SRK UR), do której poziom tej kwalifikacji będzie też odnoszony.
--	--	---	--	---

		Recenzent 2 Brak uwag.		
10.	Opis efektów uczenia się obejmujący syntetyczną charakterystykę efektów uczenia się, zestawy efektów uczenia się, poszczególne efekty uczenia się w zestawach wraz z kryteriami weryfikacji ich osiągnięcia Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się Zestawy efektów uczenia się:	Recenzent 1 Wykorzystuje zaawansowaną wiedzę o tym jak się uczymy i jak działa nasz mózg. Propozycja zmiany: Doprecyzować co oznacza zaawansowaną wiedzę o tym jak się uczymy i jak działa nasz mózg. Dla posiadacza kwalifikacji każda kreowana przez niego sytuacja edukacyjna jest jednocześnie źródłem pogłębiania jego własnej dojrzałości emocjonalnej i empatycznej, ciągłego poszerzania zakresu swojej zinternalizowanej, gorącej wiedzy, i autorefleksji wobec realizowanych działań. Propozycja zmiany: Dla posiadacza kwalifikacji każda kreowana przez niego sytuacja edukacyjna jest jednocześnie źródłem pogłębiania jego własnej dojrzałości emocjonalnej i empatycznej, ciągłego poszerzania zakresu swojej zinternalizowanej i autorefleksji	Zapis nieprecyzyjny. Wymaga rozwinięcia i doprecyzowania co oznacza zaawansowana wiedzę o tym jak się uczymy i jak działa nasz mózg. Obecne sformułowanie stanowi język potoczny. Proponuje się skreślenie potocznego sformułowania „gorąca wiedza”.	Dziękujemy za uwagę, jednak nie zgadzamy się z wyrażoną w niej sugestią. W opisie efektów uczenia się posługujemy się określeniami które nawiązują do charakterystyk poziomów PRK, a szczególnie Sektorowej Ramy Kwalifikacji Usług Rozwojowych, która jest oficjalnie obowiązującym rozwinięciem charakterystyk poziomów PRK, uwzględniającym specyfikę sektora. Przychylamy się do uwagi recenzenta i skreślamy „gorącą”.

	wobec realizowanych działań. Wyodrębnione zestawy efektów uczenia się: bez uwag. - uwzględnia różnorodność procesów zachodzących w mózgu wpływających na proces uczenia się (pamięć, emocje, kreatywność, myślenie logiczne/symboliczne/obrazowe); Propozycja zmiany: uwzględnia różnorodność procesów wpływających na proces uczenia się, ze szczególnym uwzględnieniem procesów zachodzących w mózgu - respektuje różnorodność uczących się; Propozycja zmiany: Rozwinąć zapis o wyjaśnienie co oznacza różnorodność uczących się (pod jakim względem) d. Prezentuje postawę współuczestnika uczenia się Propozycja zmiany: Przeformułować nazwę zestawu efektów uczenia się współpracuje z innymi specjalistami i uczestniczy we wzajemnym wspieraniu się Propozycja zmiany (wstępna):	Zapis w obecnej formie odwołuję się tylko do procesów zachodzących w mózgu. Tymczasem kryterium weryfikacji byłoby uwzględnienie różnorodności procesów tylko zachodzących w mózgu. Należy rozszerzyć zapis nadając tylko szczególne znaczenie procesów zachodzących w mózgu. Nie wszystkie z wymienionych w nawiasie procesów mają swoje źródło w mózgu dlatego proponuje się skreślić część zdania znajdującą się w nawiasie. Proponuje się doprecyzowanie zapisu i jego uzupełnienie. Należy podać cechy różnorodności W obecnym kształcie efekt uczenia się został zapisany nie jako umiejętność, ale postawa. W związku z tym zapis należy przeformułować. Zapis w obecnej formie jest niezrozumiały jakich innych specjalistów ma dotyczyć	W tym miejscu napotkaliśmy problemy z jednoznacznym zrozumieniem intencji uwagi i sugestii. Intuicyjnie dokonaliśmy uzupełnienia redakcyjnego tego kryterium weryfikacji, któremu nadałmy brzmienie: „uwzględnia różnorodność procesów zachodzących w mózgu wpływających na proces uczenia się (w szczególności pamięć, emocje, kreatywność, myślenie logiczne/symboliczne/obrazowe);” Dokonaliśmy drobnej korekty doprecyzowującej, nadając następujące brzmienie temu kryterium: „respektuje różnorodność osób uczących się;” Wyjaśniamy, że różnorodność osób rozumiemy dosłownie i we wszystkich aspektach jakie mogą mieć wpływ na komfort i efektywność uczenia się osób. Wprawdzie zarzut iż efekt uczenia się jest zapisany jako kompetencja społeczna (postawa) uważamy, co do zasady, za nietrafny, dokonaliśmy modyfikacji tego efektu uczenia się na „Aktywnie się uczy” uznając, że nowe brzmienie lepiej oddaje
--	---	--	---

		Współpracuje z ekspertami branżowymi w zakresiei uczestniczy we wzajemnym wspieraniu się. a. Buduje i rozwija osobisty styl pełnienia roli osoby wspierającej uczenie się Propozycja zmiany: Buduje i rozwija swoją rolę osoby wspierającej uczenie się b. Bazuje na potrzebach rozwojowych uczestników procesu uczenia się Propozycja zmiany: Przeformułować zapis • uzgadnia z uczącymi się scenariusze i agendę pracy; Propozycja zmiany: • uzgadnia z uczącymi się	współpracy. Zaproponowana zmiana wynika z domniemania, że autorzy mieli na myśli określony typ ekspertów branżowych. Dopiero po uzyskaniu pełnych wyjaśnień co do intencji autorów będzie można zaproponować konkretny zapis. Należy także doprecyzować zakres współpracy. Proponuje się przeformułowanie zapisu. W obecnym kształcie zapis jest niepoprawny językowo Obecny zapis jest niezrozumiały. Co to za umiejętność „bazuje na potrzebach rozwojowych uczestników procesu uczenia się” ? Nie można zaproponować nowego zapisu bez znajomości intencji autorów Proponuje się przeformułowanie zapisu. Sformułowanie agenda pracy budzi wątpliwości co do poprawności.	jego istotę w tej kwalifikacji. Pod wpływem uwagi dokonaliśmy doprecyzowania tego kryterium. Wyjaśniamy jednocześnie, że nie chodzi w tym wypadku o „określony typ ekspertów branżowych”, a takie podejście i praktykowanie wsparcia różnych specjalistów które wzajemnie rozwija. Sugerowana zmiana została uwzględniona w całości. Uwagę uznaliśmy za zasadną i efekt uczenia sformułowaliśmy następująco: „Opiera się na diagnozie potrzeb w zakresie uczenia się”. Warto podkreślić, że w tym miejscu diagnoza nie oznacza wyłącznie narzędziowo rozumianej metody. Chodzi raczej o podkreślenie niezbędności zidentyfikowania w różny sposób i wzięcia pod uwagę tych potrzeb. Uwagę przyjmujemy, a sugerowana zmiana została przyjęta w drugiej z zaproponowanych
--	--	---	--	--

		scenariusze i agendę Lub • uzgadnia z uczącymi się scenariusze i plan pracy; e. Wspiera odpowiedzialność uczących się za proces uczenia się Propozycja zmiany: przeformułować umiejętność oraz kryteria weryfikacji • definiuje warunki fizyczne pozwalające na uzyskanie efektów uczenia się (np. miejsce, wyżywienie, ergonomia i bezpieczeństwo pracy, aranżacja przestrzeni stosowna do metod i celów, dostępność do narzędzi i materiałów wspomagających uczenie się); Propozycja zmiany • definiuje warunki fizyczne pozwalające na uzyskanie efektów uczenia się, uwzględniając warunki przestrzenne, zdrowotne, związane z bezpieczeństwem pracy b. Zapewnia elementy potrzebne w procesie rozwojowym Propozycja zmiany: przeformułować umiejętność oraz	Obecny zapis to postawa, a nie umiejętność. Należy przeformułować nazwę umiejętności, a następnie zweryfikować poprawność zaproponowanych kryteriów weryfikacji. Należy skorygować zapis odnosząc się do kategorii warunków a nie mało precyzyjnych przykładów typu miejsce, czy też wyżywienie Obecny zapis to opis czynności, a nie umiejętność. Należy przeformułować nazwę umiejętności, a następnie zweryfikować poprawność	wersji. Zdajemy sobie sprawę, że umieszczony w pierwszej kolumnie opisu kwalifikacji pod jej tytułem „efekty uczenia się” podtytuł „umiejętności” nie jest zbyt fortunny i może wprowadzać w błąd. W istocie efekt uczenia się może odnosić się zarówno do wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych (postaw), a nierzadko te elementy łączyć. Niezależnie od tego wyjaśnienia, nadaliśmy efektowi uczenia się nowe brzmienie, lepiej oddające jego istotę. Przyjmujemy sugestię zmiany w zaproponowanym brzmieniu.
--	--	--	---	--

		kryteria weryfikacji a. Buduje własną gotowość do prowadzenia sytuacji edukacyjnych Propozycja zmiany: przeformułować umiejętność oraz kryteria weryfikacji c. Buduje osobowe relacje pomiędzy uczącymi się Propozycja zmiany: Przeformułować umiejętność oraz kryteria weryfikacji a. Rozwija świadomość efektów u uczących się Propozycja zmiany: Przeformułować umiejętność oraz kryteria weryfikacji	zaproponowanych kryteriów weryfikacji Obecny zapis to postawa, a nie umiejętność. Należy przeformułować nazwę umiejętności, a następnie zweryfikować poprawność zaproponowanych kryteriów weryfikacji Obecny zapis to postawa, a nie umiejętność. Należy przeformułować nazwę umiejętności, a następnie zweryfikować poprawność zaproponowanych kryteriów weryfikacji. Niezrozumiałe także jest sformułowanie „budowanie osobowych relacji”. Obecny zapis jest zupełnie niezrozumiały. Proponuje się przeformułowanie zapisu a następnie sprawdzenie czy zaproponowane kryteria weryfikacji odpowiadają nowemu opisowi umiejętności.	Zwracamy uwagę, że efekty uczenia mogą dotyczyć demonstrowania postaw i realizowania czynności wskazujących, że osoba ta „wie i potrafi”. Recenzent zainspirował nas jednak do skorygowania brzmienia tego efektu uczenia się na: „Zapewnia komponenty wsparcia procesu uczenia się” Potwierdzamy, że jest to kompetencja społeczna (postawa) i takie były nasze intencje. Zgodnie z wcześniejszymi wyjaśnieniami, zarzut uznajemy za nietrafny, ale uwaga skłoniła nas to do drobnej korekty pierwszego kryterium weryfikacji na „dba o kondycję fizyczną i psychiczną pozwalającą na zaangażowanie się i wystarczający poziom uważności”. Również w przypadku tego efektu uczenia się potwierdzamy, że jest to, zgodnie z naszymi intencjami, kompetencja społeczna. Wątpliwości redakcyjne przekonały nas jednak do korekty brzmienia tego efektu uczenia się na: „Buduje podmiotowe relacje pomiędzy uczącymi się.” Krytyczna uwaga została przyjęta i wprowadziliśmy nowe brzmienie tego efektu uczenia się: „Wspiera uczących się w samodzielnej ocenie procesu uczenia się.” Jednocześnie dokonaliśmy drobnej zmiany w brzmieniu
--	--	---	--	---

				trzeciego kryterium weryfikacji.
		Recenzent 2 Zestawy efektów uczenia się: 1. Stosowanie podejścia opartego na wiedzy o procesie uczenia się (40 godz., 6 PRK) – proponuję zmienić na „Prowadzenie zajęć w oparciu o aktualną wiedzę o procesie uczenia się (40 godz., 6 PRK)”	Zestaw efektów obejmuje jedynie umiejętności. W przypadku kwalifikacji do stosowania metody sytuacji edukacyjnych, potrzebne są także wiedza i odpowiednie kompetencje społeczne. Brakuje ogólnych jak i szczegółowych informacji dotyczących wiedzy – jaką wiedzą na temat uczenia się i stosowania metody powinien wykazywać się kandydat. Podobnie w przypadku kompetencji. Wiele ze szczegółowych efektów uczenia się, które autorzy zakwalifikowali jako umiejętności, są w gruncie rzeczy kompetencjami społecznymi (np. respektuje różnorodność uczących się, tworzy warunki umożliwiające uczącemu się korzystanie z własnej wiedzy, wchodzi w kontakt empatyczny, w tym	Propozycję zmiany brzmienia pierwszego zestawu efektów uczenia się postanowiliśmy odrzucić z uwagi na istotność podejścia nie tylko w trakcie prowadzenia zajęć, ale dla całego procesu, w np. w przygotowaniu zajęć, Obszerny komentarz recenzenta skłania nas do odniesienia się do kilku kwestii: 1. Zdajemy sobie sprawę, że umieszczony w pierwszej kolumnie opisu kwalifikacji pod jej tytułem „efekty uczenia się” podtytuł „umiejętności” nie jest zbyt fortunny i może wprowadzać w błąd. W istocie efekt uczenia się może odnosić się zarówno do wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych (postaw), a nierzadko te elementy łączyć. I tak jest właśnie w przypadku tego zestawu i całej kwalifikacji. Jednocześnie efekty uczenia mogą dotyczyć demonstrowania postaw i realizowania czynności wskazujących, że osoba ta zarówno „wie”, jak i „potrafi”. 2. W naszym przekonaniu zarówno w zestawie pierwszym, jak i w pozostałych, akcenty dotyczące zarówno wiedzy jak i

			praktykuje decentrację interpersonalną, na bieżąco dopasowuje rodzaj wsparcia do potrzeb i możliwości uczących się, dba o komfort emocjonalny uczących się i opiekuje się sferą ich bycia z grupą). Nie jest jasne do czego ma być stosowane "podejście oparte na wiedzy o procesie uczenia się". Można rozumieć to dwojako: 1. Jako stosowanie podejścia opartego na wiedzy o procesie uczenia się w czasie prowadzenia zajęć. Wtedy efektem uczenia, który można walidować jest umiejętność wykorzystywania wiedzy w zajęciach, co można obserwować w sposobie prowadzenia zajęć. 2. Jako stosowanie podejścia opartego na wiedzy do całego procesu dydaktycznego (zatem do punktów 2-5). W takim wypadku, może chodzić o jakąś ogólną postawę – wtedy „stosowanie podejścia” byłoby elementem ewaluacji każdego z zestawów efektów uczenia się. Być może powinno się przekształcić ten efekt w grupę efektów związanych z wiedzą – można wtedy określić konkretne	kompetencji społecznych są obecne w stopniu właściwym i rzecz można – przenikają się z umiejętnościami. Przy próbie ścisłego i czysto formalnego przyporządkowania do którejś z kategorii (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), może prowadzić to do sprzecznych sugestii, jak w przypadku niektórych uwag obu recenzentów. 3. „Podejście oparte na wiedzy o procesie uczenia się” rozumiemy w ujęciu szerszym spośród dwóch zaprezentowanych przez recenzenta, co nie skłania nas jednak do podzielenia tak daleko idących wniosków. 4. Zestaw pierwszy zawiera zgodnie z naszą intencją, istotnie więcej elementów wiedzy aniżeli pozostałe zestawy. Jednocześnie uważamy za niecelowe formułowanie bardziej szczegółowego kanonu wiedzy, która w tej dziedzinie dynamicznie się zmienia i po części, falsyfikuje.
--	--	--	---	---

		uwzględnia różnorodność procesów zachodzących w mózgu wpływających na proces uczenia się (pamięć, emocje, kreatywność, myślenie logiczne/symboliczne/obrazowe) Powinno być: uwzględnia różnorodność procesów, wpływających na proces uczenia się (pamięć, emocje, kreatywność, myślenie logiczne/symboliczne/obrazowe);	elementy wiedzy, które miałyby być wykorzystywane w zajęciach. Ponad to, część efektów ewidentnie dotyczy wiedzy, nie umiejętności: wyróżnia poznawcze, społeczne, emocjonalne aspekty procesu uczenia się, uzasadnia rolę procesu uczenia się w projektowaniu sytuacji edukacyjnych. Jeżeli brać ten fragment dosłownie, to metodą weryfikacji osiągnięcia tego efektu byłaby umiejętność kandydata stosowania i interpretacji metod obrazowania pracy mózgu! Nie wszystkie procesy o których autorzy piszą, a które mogą wpływać na proces uczenia się mają swoje źródło w mózgu. Np. fizyczne zmęczenie, lub pobudzenie organizmu wywołane afektem, którego już nie odczuwamy (podwyższone ciśnienie), somatyzacje związane ze stresorami itd. W opisie efektów dobrze opierać się na zjawiskach, które prowadzący zajęcia lub superwizor może obserwować, a	Sugestia, zbieżna z sugestią drugiego z recenzentów została przyjęta, a temu kryterium weryfikacji nadaliśmy brzmienie: “uwzględnia różnorodność procesów zachodzących w mózgu wpływających na proces uczenia się (w szczególności pamięć, emocje, kreatywność, myślenie logiczne/symboliczne/obrazowe);” Obszerny komentarz w tej kwestii jest ciekawy i po części trafny, ale wykracza poza sferę możliwą do ujęcia w opisie kwalifikacji.
--	--	---	--	---

			najlepiej - zmierzyć.	
11.	Okres ważności dokumentu potwierdzającego nadanie kwalifikacji i warunki przedłużenia jego ważności	Recenzent 1 Bez uwag		
		Recenzent 2 Bez uwag		
12.	Nazwa dokumentu potwierdzającego nadanie kwalifikacji	Recenzent 1 Bez uwag		
		Recenzent 2 Bez uwag		
13.	Uprawnienia związane z posiadaniem kwalifikacji	Recenzent 1 Nie dotyczy		
		Recenzent 2 Bez uwag		
14.	Kod dziedziny	Recenzent 1		

	kształcenia	Bez uwag		
		Recenzent 2 Bez uwag		
15.	Kod PKD	Recenzent 1 Bez uwag		
		Recenzent 2 Bez uwag		

Część 2. Ogólne uwagi na temat kwalifikacji

Pytania ogólne	Uwaga – uzasadnienie (recenzenci)	Odniesienie się do uwag (zespół ekspercki)
Czy projekt opisu kwalifikacji zawiera informacje wyraźnie pokazujące potrzebę jej włączenia do ZSK?	Recenzent 1 TAK Projekt kwalifikacji zawiera niezbędne informacje pokazujące potrzebę jej włączenia do ZSK. Przedstawia charakter samej kwalifikacji. Odwołuje się do różnorodnego zapotrzebowanie rynkowego na uzyskanie kwalifikacji. Nie podaje jednak uzasadnienie ilościowego. Podana informacja ma charakter kompleksowy i całościowy. Jednak sam opis wymaga większego ukonkretnienia.	Uzasadnienie ilościowe dotyczące potencjalnego zapotrzebowania rynkowego zostało uzupełnione, ale zwracamy uwagę na nasze zastrzeżenie zawarte we wcześniejszym odniesieniu do uwagi szczegółowej w tej kwestii. Opis został w istotnych elementach skorygowany przy wykorzystaniu uwag recenzentów.
	Recenzent 2 TAK Potrzeba wyodrębnienia kwalifikacji związanych ze stosowaniem metody sytuacji edukacyjnych związana jest z holistycznym spojrzeniem na proces uczenia się i metody nauczania. Proces uczenia się zależy od wielu czynników emocjonalnych, społecznych i emocjonalnych – w opisie kwalifikacji te czynniki sprowadzone są do 4 postulatów (bezpieczeństwo, poczucie sensu, aktywność, współpraca). Wiedza o nich i umiejętność ich dostrzegania i wykorzystywania zwiększają motywację do uczenia się.	Dziękujemy za opinię.
Czy w Pani/Pana odczuciu można spodziewać się dużego zainteresowania otrzymaniem certyfikatu wydanego przez instytucję certyfikującą w ramach Zintegrowanego Systemu	Recenzent 1 TAK Zdecydowanie tak, ale potrzeba uatrakcyjnić zaproponowany opis oraz obniżyć koszt uzyskania dokumentu potwierdzającego otrzymanie danej kwalifikacji.	Opis został w wielu elementach zmodyfikowany. Koszt uzyskania certyfikatu wyznacza de facto proces walidacji, a ostatecznie ureguje rynek – nasz szacunek hipotetycznej kwoty nie ma w tym względzie bezpośredniego znaczenia i nie będzie elementem opisu widocznym w ZRK (patrz – odniesienie do

Kwalifikacji?		uwagi szczegółowej).
	Recenzent 2 NIE Autorzy porównują opisywaną kwalifikację m.in. do stosowania metod aktywizujących. Metoda sytuacji edukacyjnych jest jedną z metod aktywizujących. Jest metodą bardzo pojemną i zasługującą na osobne traktowanie, jednak zachęcenie do zdobywania tej kwalifikacji musiałoby łączyć się moim zdaniem z ujęciem jej jako konkretnego zestawu technik. W przypadku kwalifikacji do metod aktywizujących, kandydat musi wykazać znajomość wielu metod i technik aktywizujących, w przypadku metody Montessori, jest podobnie.	Kreowanie sytuacji edukacyjnej rozumiemy jako bazę różnych metod aktywizujących, a nie jedną z nich i zgodnie z tym podejściem została opisana kwalifikacja. W dalszej części komentarza recenzent wydaje się nawet podzielać nasze rozumienie. Nie możemy się zgodzić z sugestią, że droga do uatrakcyjnienia wiedzy przez uzupełnienie jej o konkretny zestaw technik, gdyż ograniczałoby to możliwość uzyskania kwalifikacji przez osoby stosujące różne metodologie pracy.
Czy nazwa kwalifikacji, nazwy zestawów, efekty uczenia się i kryteria weryfikacji stanowią spójną całość?	Recenzent 1 TAK Zaznaczono tak, ale z dużymi zastrzeżeniami. Szczególnie opis umiejętności i kryteriów weryfikacji wymagają jeszcze głębszej korekty. Nazwa kwalifikacji i proponowanych zestawów nie budzi wątpliwości. Należy jednak zweryfikować niektóre podane umiejętności, bo w obecnym kształcie są postawami.	Efekty uczenia się (nie tylko umiejętności – patrz odniesienia wcześniejsze) i kryteria weryfikacji zostały poddane korektom. Sugestię zawartą w ostatnim zdaniu odrzucamy z przyczyn, które zostały szerzej wyjaśnione we wcześniejszych odniesieniach do uwag szczegółowych.
	Recenzent 2 TAK Wszystkie elementy opisu kwalifikacji pasują do siebie, chociaż opisy efektów uczenia się są niepełne.	Opisy zostały w sporym zakresie zmodyfikowane i uzupełnione.
Czy projekt opisu kwalifikacji zawiera wszystkie efekty uczenia się i kryteria weryfikacji niezbędne do wykonywania czynności	Recenzent 1 TAK Zaznaczono tak, ale zastrzeżeniami. Zawarte w projekcie kryteria weryfikacji muszą zostać ponownie przeanalizowane po zmianie sformułowań dotyczących	Sugerowane przez recenzentów modyfikacje zostały dokonane wszędzie tam, gdzie uznaliśmy to za możliwe i zasadne, w szczególności w przypadkach zbieżnych sugestii obu recenzentów.

wskazanych w kwalifikacji?	niektórych umiejętności.	
	Recenzent 2 NIE Autorzy nie są raczej neurobiologami, ani osobami badającymi funkcje mózgu. Często wykorzystuje się pewne ogólnikowe informacje o pracy mózgu do uzasadniania działań edukacyjnych (np. nurt edukacyjny zwany neurodydaktyką). Niestety w najlepszym przypadku uzyskujemy w efekcie programy oparte na działaniach od wielu lat proponowanych i funkcjonujących w literaturze i praktyce, ale ubrane w pseudonaukowe wnioski (np. neuroplastyczność może wiązać się z procesami pamięciowymi, ale czy wiemy jak wzbudzać neuroplastyczność w konkretnych obszarach, które nas interesują i czy takie działania dadzą efekt behawioralny oraz jak sprawdzimy skuteczność naszych działań, jeśli nie dysponujemy narzędziami do neuroobrazowania?). Można wskazać tu dwa obszary, wymagające zmian 1. Pierwsza grupa efektów nie została odpowiednio dookreślona, przez co trudno zweryfikować trafność doboru narzędzi walidacji. Sformułowanie grupy efektów „Stosowanie podejścia opartego na wiedzy o tym jak się uczy człowiek” jest zbyt ogólne i nie wiadomo jakiego rodzaju działań dotyczy. 2. Wszystkie efekty odnoszą się do umiejętności. W przypadku metody sytuacji edukacyjnych wydaje się kluczowe sprawdzenie wiedzy i kompetencji społecznych kandydata. Tymczasem opis kwalifikacji nie określa jaki obszar i zakres wiedzy ani jakie kompetencje społeczne są potrzebne by przyznać certyfikat kwalifikacji.	Na konkluzję jaką stanowi to uzasadnienie recenzenta złożyło się wiele jego uwag i sugestii, które w znacznej części zostały już uwzględnione i nadały zmieniony kształt opisowi kwalifikacji. Jeśli chodzi o drugi spośród wskazanych obszarów zmian, to odnieśliśmy się do tej kwestii we wcześniejszych komentarzach do uwag szczegółowych. Nie zmienia to faktu, że uwagi te dały nam asumpt do kilku korekt wpływających korzystnie na przejrzystość opisu.

	Uwagi do efektów uczenia się zawarte zostały w tabeli szczegółowej w części 1 recenzji.	
Czy efekty uczenia się w kwalifikacji są spójne ze wskazaną grupą adresatów?	Recenzent 1 TAK Zaproponowane efekty ucznia są spójne ze wskazaną grupą adresatów. Widoczna jest zależność między zidentyfikowanymi potrzebami rozwojowymi potencjalnych osób zainteresowanych uzyskaniem kwalifikacji, a zaproponowanym opisem efektów uczenia się.	Dziękujemy za opinię.
	Recenzent 2 TAK Wymienione w opisie kwalifikacji grupy mogą być zainteresowane potwierdzeniem lub zdobyciem kwalifikacji „Kreowanie sytuacji edukacyjnych”.	Dziękujemy za opinię.
Czy projekt opisu kwalifikacji w opinii recenzenta jest zrozumiały dla osób zainteresowanych uzyskaniem kwalifikacji?	Recenzent 1 TAK Tak, ale z zastrzeżeniami. Projekt wymaga podania większej ilości konkretnych informacji, doprecyzowania niektórych treści. Dodatkowo należy popracować nad jego atrakcyjnością językową.	Opis został uzupełniony, a niektóre elementy skorygowane zgodnie z sugestiami recenzentów. Dało to również efekt w warstwie językowej.
	Recenzent 2 TAK Projekt jest zrozumiały, jednak niepełny.	Opis został uzupełniony, a niektóre elementy skorygowane zgodnie z sugestiami recenzentów.
Czy zaproponowana walidacja jest adekwatna do efektów uczenia się wskazanych w projekcie opisu kwalifikacji?	Recenzent 1 TAK Zaproponowana walidacja jest zgodna z przedstawionymi efektami uczenia się. Opis nie budzi żadnych wątpliwości. Jest całościowy i obejmuje wszystkie aspekty związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem walidacji.	Dziękujemy za opinię.
	Recenzent 2 TAK Dwuetapowa walidacja wydaje się uzasadniona. Jest	Niektóre kryteria weryfikacji efektów uczenia się zostały zmodyfikowane zgodnie z sugestiami recenzentów.

	elastyczna i dopuszcza wiele metod. Jednak warto byłoby dopracować kryteria weryfikacji efektów uczenia się, tak, by kandydat jak i członkowie komisji walidacyjnej mogli pracować efektywnie i bez nieporozumień.	
--	--	--

Inne uwagi recenzentów	Odniesienie się do uwag (zespół ekspercki)
Recenzent 1 Brak	
Recenzent 2 Zastanawiam się, czy nie warto byłoby rozważyć ścieżkę z pominięciem doradcy walidacyjnego, w przypadku osób, które mają dobrze udokumentowaną pracę metodą sytuacji edukacyjnych.	W przypadku osób posiadających solidne dowody można by powiedzieć kolokwialnie, że doradca nie przeszkodzi, a jego rola będzie ograniczona. Ale dla całego procesu rola ta jest bardzo ważna, daje poczucie bezpieczeństwa stronom tego procesu, a co najważniejsze, pozwala wstępnie zweryfikować poziom gotowości czy zidentyfikować chybione aspiracje, niekiedy chroniąc przed ponoszeniem niepotrzebnych kosztów.

Konkluzja recenzji	Odniesienie się do konkluzji (zespół ekspercki)
Recenzent 1: W mojej opinii włączenie analizowanej kwalifikacji do ZSK jest uzasadnione, proponuję jednak zmodyfikować opis kwalifikacji. Włączenie analizowanej kwalifikacji do ZSK jest w pełni uzasadnione. Jednak zaproponowany opis wymaga jeszcze zmian szczególnie w zakresie	Kwestie zawarte w tej konkluzji zostały uwzględnione bądź wyjaśnione we wcześniejszych odniesieniach szczegółowych.

zapropnowanych umiejętności i kryteriów weryfikacji. Dotyczy to szczególnie mylonych postaw z umiejętnościami. Dodatkowo muszą zostać ukonkretnione niektóre sformułowania. Należy także poprawić stylistykę tekstu.	
Recenzent 2: W mojej opinii włączenie analizowanej kwalifikacji do ZSK jest uzasadnione, proponuję jednak zmodyfikować opis kwalifikacji. Zmiany wymagają efekty uczenia się jak i kryteria ich weryfikacji. W szczególności dobrze byłoby jak najdokładniej określić jaką wiedza i kompetencje społeczne będą potrzebne do uzyskaniu certyfikatu. Warto także przyjrzeć się uzasadnieniom zawartym w charakterystyce. Warto uzasadnić cenę za proces walidacji – to może ułatwić podjęcie decyzji klientom.	Kwestie zawarte w tej konkluzji zostały uwzględnione bądź wyjaśnione we wcześniejszych odniesieniach szczegółowych.